

Marijo Rošić*

NAJZNAČAJNIJI ASPEKTI MEĐUNARODNE POLICIJSKE SURADNJE REPUBLIKE HRVATSKE S DRŽAVAMA ČLANICAMA EUROPSKE UNIJE

Autor analizira utjecaj i nove oblike razmjene podataka u međunarodnoj operativnoj policijskoj suradnji nakon ulaska Republike Hrvatske u punopravno članstvo u Europsku uniju. Sažeto se analizira djelovanje Republike Hrvatske kao punopravne države članice u Euro-polu, mogućnosti koje proizlaze iz takvoga djelovanja i mogući oblici unaprjeđenja međunarodne operativne policijske razmjene podataka s ciljem povećanja kvalitativne i kvantitativne učinkovitosti kriminalističkih istraživanja. Uz prikaz rada Europolu, autor prikazuje zadaće i područja djelovanja kriminalističke policije koja su predmet tzv. schengenske evaluacije te upozorava na potencijalne probleme koji bi mogli nastati uoči realizacije ulaska u schengensko područje. Konačno, autor daje prikaz rada po europskim uhidbenim nalogima iz perspektive policije. Prikazom konkretnih postupanja po europskim uhidbenim nalogima iznose se određeni problemi u koordinaciji i postupanju te se kroz praktične primjere daju konkretni prijedlozi unaprjeđenja postupanja.

UVOD

Ulaskom u Europsku uniju (u daljnjem tekstu: EU) 1. srpnja 2013., kojim je prethodilo potpisivanjem Pristupnog ugovora sa EU 9. prosinca 2011. u Bruxellesu, Republika Hrvatska (u daljnjem tekstu: RH) i formalnopravno je ostvarila jedan od najvažnijih prioriteta vanjske politike. Od toga trenutka puno toga se izmijenilo: ono što su uoči ulaska u EU predstavljali zahtjevni pregovori, poglavito oko problema zatvaranja poglavlja 23.¹ i 24. (nedefinirana granica prema Sloveniji na području Savudrijske vale, problem Neumskog koridora i dr.), po ulasku u EU prerasta u potrebu stalnog i aktivnog sudjelo-

* Marijo Rošić, dipl. iur., dipl. kriminalist, Uprava kriminalističke policije, voditelj Službe za međunarodnu policijsku suradnju (Interpol-Europol-SIRENE).

¹ <http://www.vecernji.hr/vijesti/poglavlje-23-devet-problema-koje-hrvatska-mora-rijesiti-35-dana-clanak-261254> - 7.3.2011.

vanja na tzv. komitološkim radnim skupina i radnim skupinama Vijeća EU.² Rad u radnim grupama iziskuje konstantnu međuresornu koordinaciju radi pripreme stajališta o pojedinom dokumentu jer se nerijetko događa da do usvajanja pojedinih odluka dolazi kroz tzv. *silent procedure* (ako se pisane primjedbe prije samog sastanka ili na samom sastanku ne iznesu, prijedlog teksta se usvaja).

U kontekstu ulaska u EU, uvijek se podredno, kao sljedeći korak, spominje drugi „strateški“ cilj: ulazak u schengensko područje.³ Stupanjem na snagu Lisabonskog ugovora⁴ 1. prosinca 2009., kao jedan od glavnih ciljeva EU navodi se uspostava prostora slobode, sigurnosti i pravde bez unutarnjih granica, sprječavanje i suzbijanje kriminaliteta. Lisabonskim ugovorom, koji je stupio na snagu nakon neuspjeha Ustavnog ugovora, tzv. treći stup (pravosuđe i unutarnji poslovi) premješten je u poglavlje V.: Prostor slobode, sigurnosti i pravde Ugovora o funkcioniranju EU (UFEU). U to poglavlje uvrštene su sve „politike pravosuđa i unutarnjih poslova“: azil, migracije, granična kontrola, pravosudna suradnja u kaznenim stvarima, pravosudna suradnja u građanskim stvarima, granična kontrola, organizirani kriminal, suradnja u području suzbijanja nezakonite trgovine opojnim drogama, terorizam i **policijska suradnja** (Đurđević, 2009: 295-299). Područje međunarodne (operativne) policijske suradnje jedno je i od najpropulzivnijih zakonodavnih područja cjelokupnog zakonodavstva EU specifično po tome što svijest država o potrebi razmjene podataka neprestano jača, ali istodobno postoji oprez jer se kroz takvu razmjenu države dobrim dijelom odriču svoga suvereniteta.⁵ Dobar je primjer prekogranično praćenje iz Schengenskog provedbenoga sporazuma – institut predviđen i konvencijskim pravom Vijeća Europe čija praktična primjena dovodi do neposrednog „narušavanja“ suvereniteta jer se omogućuje policijskom službeniku strane države provedba policijskog posla na vlastitom državnom području. Radi boljega razumijevanja bitno je istaknuti da „Schengen“ pruža pravni okvir, praktična provedba dobrim dijelom uređena je unutarnjim zakonodavstvom država članica. Ovu tvrdnju potkrepljuju iskustva koja je RH prikupila početkom postupanja po Okvirnoj odluci o europskom uhidbenom nalogu. Sam institut europskog uhidbenog naloga (u daljnjem tekstu: EUN) prošao je kroz mnoga iskušenja od kojih je najznačajnija odluka Suda EU (broj

² O postupku donošenja pravnih akata EU vidi: http://ec.europa.eu/codecision/stepby-step/text/index_en.htm

³ Službeno priopćenje Ministarstva vanjskih i europskih poslova iz siječnja 2013. godine vidi na: <http://www.mvep.hr/hr/europski-poslovi/europske-politike/schengen/>

⁴ Treaty of Lisbon amending the Treaty on European Union and the Treaty establishing the European Community, Reformski ili Lisabonski ugovor, Službeni list EU, OJ C 306/1 od 17. prosinca 2007.

⁵ Više o primjeni tzv. Prümskih odluka i tzv. Švedske okvirne odluke vidi u: Rošić (2012).

C-303/05 od 3. svibnja 2007.), donesena u prethodnom postupku na zahtjev belgijskog Arbitražnog suda u predmetu *Advocaaten voor de Wereld VZW*.

Bio je to početak primjene jednog od najznačajnijih instrumenata pravosudne (i policijske) suradnje u EU i schengenskom prostoru.⁶

1. PRIPREME ZA SCHENGENSKU EVALUACIJU – SAŽETI PREGLED OBVEZA

Schengenski prostor trenutačno čini 26 država. To su 22 članice EU-a (sve osim Bugarske, Hrvatske, Cipra i Rumunjske, koje još nisu ispunile uvjete, te Irske i Velike Britanije koji imaju poseban režim u odnosu na pristupanje u schengensko područje). Članice schengenskog područja su i države EFTA-e Island, Lihtenštajn, Norveška i Švicarska. Ulazak u Schengen već se dulje vrijeme najavljuje kao jedan od strateških ciljeva hrvatske vanjske politike⁷ i radi se o temi koja svakako budi interes javnosti. Međutim, osim pozitivnih mogućnosti koje ulazak u Schengen pruža (primjerice da građani mogu nesmetano putovati iz Hrvatske po cijelom schengenskom području bez granične kontrole), potrebno je sagledati i ostale parametre. Jasno je da se RH nalazi na geografski zahtjevnom, „izloženom“ položaju – na tzv. balkanskoj ruti koja predstavlja najbližu poveznicu zapadne Europe s Bliskim istokom. Malo je znano, ali vrlo bitno istaknuti da će nakon ulaska RH u Schengen granica prema Crnoj Gori (51 kilometar), Srbiji (325 kilometara) i BiH (1 001 kilometar), kao i granica na moru (vanjska granica unutarnjih voda u duljini od 875 kilometara) biti ujedno i gotovo najduža⁸ vanjska schengenska granica jedne države. Sa 9 međunarodnih zračnih graničnih prijelaza, 17 željezničkih, 25 morskih graničnih prijelaza i 4 riječna granična prijelaza te sa 10-ak milijuna stanovnika na vrhuncu turističke sezone⁹, uzevši u obzir prometne mogućnosti te činjenicu da sa zapadne strane neće više biti granične kontrole, evidentno je da će policija, ali i sva tijela kaznenoga progona u RH po ulasku u schengenski prostor biti pred velikim izazovom.

Posljednji „masovniji“ val proširenja ulaska u schengenski prostor realiziran je kada su 13. prosinca 2007. Slovenija, Estonija, Češka, Litva, Mađarska, Latvija, Malta, Poljska i Slovačka nakon uspješno provedenih evaluacija u kolovozu i rujnu iste godine pozitivno ocijenjene. Te su države postale pu-

⁶ Sažetak presude dostupan na: http://ec.europa.eu/dgs/legal_service/arrets/05c303_en.pdf

⁷ <http://www.jutarnji.hr/milanovic-najavio-skori-ulazak-u-schengen--prvog-srpnja-idu-ce-godine-i-sluzbeno-predajemo-zahtjev-za-clanstvo-/1191627/>

⁸ Rumunjska ima dužu granicu - 20 070 km.

⁹ Više o učincima turizma u 2014. godini na: <http://www.mint.hr/default.aspx?id=16878>

nopravne članice EU 1. svibnja 2004. Dakle, od punopravnog članstva u EU do njihova ulaska u schengensko područje prošlo je nešto više od tri godine. Posljednja država koja je pristupila schengenskom prostoru 19. prosinca 2011. godine je Lihtenštajn.

Temeljni pravni akti koji uređuju schengensku pravnu stečevinu u dijelu koji se odnosi na policijsku suradnju i SIS SIRENE su Konvencija o provedbi Schengenskog sporazuma, Odluka Vijeća 2007/533/PUP od 12. lipnja 2007. o uspostavi, djelovanju i korištenju druge generacije Schengenskoga informacijskog sustava (SIS II) te Uredba br. 1987/2006 Europskog parlamenta i Vijeća od 20. prosinca 2006. o uspostavi, djelovanju i korištenju druge generacije Schengenskoga informacijskog sustava (SIS II).

Posljednja, konsolidirana verzija **Konvencije o provedbi Schengenskog sporazuma** izrađena je u lipnju 2009. godine. Za policijsku suradnju osobito su bitne odredbe članaka 39.-47. i članci 92.-118¹⁰.

Osnovna nepoznanica koja je pratila RH kroz cijeli tijek pregovora – kada će države početi s primjenom SIS II sustava – riješena je: puna primjena započela je 9. travnja 2013. To je uvelike olakšalo pripremu RH za pristup SIS II sustavu, ponajprije u tehničkom smislu. SIS II sustav treba sagledati kao zajedničku „domenu“ podataka u koju sve države unose nacionalne podatke koji su „pretraživi“ od ostalih država članica (o vrstama unosa vidi Rošić, 2012: 175-187).

O kolikoj je količini podataka riječ?¹¹

1. Unosi za osobama za koje se traži uhićenje radi predaje ili izručenja (čl. 26. Odluke, čl. 95. Konvencije) – 34 659;

2. Unosi za nestalim i maloljetnim osobama (čl. 32.-34. Odluke, čl. 97. Konvencije) – podaci o nestalim osobama koje trebaju zaštitu i/ili čije je boravište potrebno utvrditi, unose se u SIS II na zahtjev nadležnoga tijela države članice koja izdaje unos. Mogu se unositi sljedeće kategorije nestalih osoba: nestale osobe koje trebaju zaštitu (radi njihove vlastite zaštite, radi sprječavanja opasnosti), nestale osobe koje ne trebaju zaštitu i maloljetne osobe. Broj unosa: 24 643 (odrasli) i 40 349 (maloljetnici).

3. Unosi za osobe koje se traže radi sudjelovanja u sudskome postupku (čl. 34.-35. Odluke, čl. 98. Konvencije) – radi priopćavanja mjesta prebivališta ili boravišta države članice unose podatke u sustav SIS II na zahtjev nadležnoga tijela (svjedoci, osobe kojima je uručen sudski poziv u vezi s kaznenim postupkom za djela zbog kojih je protiv njih pokrenut postupak; osobe kojima je potrebno uručiti kaznenu presudu ili drugi dokument u vezi s kaznenim postupkom za djela zbog kojih je protiv njih pokrenut postupak, osobe kojima je potrebno uručiti sudski poziv za izdržavanje zatvorske kazne). Broj unosa: 103 119.

¹⁰ Razrada članaka 39.-47. Konvencije: Rošić, 2012: 177-187.

¹¹ Prema službenim statistikama EU lisa na dan 11. listopada.

4. Unosi za osobama i predmetima nad kojima je potrebno provesti diskretnu ili specifičnu provjeru (čl. 36. i 37. Odluke, čl. 99. Konvencije) – podaci o osobama ili vozilima, plovilima, zrakoplovima i kontejnerima unose se u skladu s nacionalnim pravom države članice koja obavlja unos. Takvi se unosi mogu izdavati radi kaznenoga progona i radi otklanjanja opasnosti za javnu sigurnost: kada postoje jasni dokazi da osoba namjerava učiniti ili čini teško kazneno djelo, kao što su djela iz članka 2. stavka 2. Okvirne odluke 2002/584/PUP; ili kada sveobuhvatna procjena osobe, osobito na temelje prethodno počinjenih kaznenih djela, daje povoda sumnji da će ponovo počiniti kaznena djela, kao što su ona iz članka 2. stavka 2. Okvirne odluke 2002/584/PUP. Država članica koja obavlja unos o tome obavještava druge države članice. Raspisi mjera o vozilima, plovilima, zrakoplovima i kontejnerima mogu se izdavati ako postoji jasan dokaz o tome da su povezani s teškim kaznenim djelom ili ozbiljnom prijetnjom. To je jedina *proaktivna mjera* unosa u SIS koja se može provoditi prema osobama, ali i predmetima povezanim s kaznenim djelom. Mjera je proaktivna, ali, prema nekim tumačenjima, zadire u osobna prava pojedinca na slobodu kretanja pa je neke države schengenskog prostora ne primjenjuju jer nisu na odgovarajući način predvidjele provedbu nacionalnim zakonodavstvom. Kod provedbe jedne i druge mjere (najčešće na graničnom prijelazu) evidentiraju se sve ili neke od ovih provjera: činjenica pronalaska osobe, vozila, plovila, zrakoplova ili kontejnera; mjesto, vrijeme i razlog provjere; smjer kretanja i određište putovanja; osobe u pratnji dotične osobe ili putnici u vozilu, plovilu ili zrakoplovu za koje se opravdano sumnja da su povezani s dotičnom osobom; korišteno vozilo, plovilo, zrakoplov ili kontejner; predmeti u posjedu osobe te okolnosti pod kojima je pronađena osoba, vozilo, plovilo, zrakoplov ili kontejner. Prilikom prikupljanja informacija države moraju voditi računa da ne ugroze tajnost postupanja. Ako specifična provjera nije moguća prema pravu države članice, automatski se u toj državi članici zamjenjuju diskretnom provjerom. Broj diskretnih provjera: 32 131, broj specifičnih provjera – 10 340.

Pored provjera za osobe, u sustav se još unose i podaci o predmetima. Unosi provjera o predmetima koji se oduzimaju ili koriste kao dokaz u kaznenome postupku (čl. 38. i 39. Odluke, čl. 100. Konvencije) – unose se sljedeće kategorije lako prepoznatljivih predmeta: motorna vozila s cilindričnim kapacitetom iznad 50 cm³, plovila i zrakoplovi; prikolice vlastite mase preko 750 kg, prikolice za stanovanje, industrijska oprema, izvanbrodski motori i kontejneri; vatreno oružje; ukradeni, protupravno oduzeti ili izgubljeni neispunjeni službeni dokumenti; izdane identifikacijske isprave kao što su putovnice, osobne iskaznice, vozačke dozvole, dozvole boravka i putne isprave koje su ukradene, protupravno oduzete, izgubljene ili poništene; potvrde o registraciji i registarske tablice koje su ukradene, protupravno oduzete, izgubljene ili poništene; novčanice (registrirane novčanice); vrijednosni papiri i sredstva plaćanja, kao

što su čekovi, kreditne kartice, obveznice, dionice i udjeli koji su ukradeni, protupravno korišteni, izgubljeni ili poništeni.

Evaluacija obuhvaća sve aspekte schengenske pravne stečevine i odvija se (što se policije tiče) na pet područja: vanjske i unutarnje granice, vizna politika, SIS/SIReNE, međunarodna policijska suradnja i zaštita osobnih podataka. Dakle, riječ je o nekoliko izdvojenih evaluacija koje se zasebno provode po područjima rada. Na rad kriminalističke policije odnose se tri posljednje. Prije evaluacije po određenom području potrebno je popuniti detaljan schengenski upitnik koji europskim evaluatorima predstavlja temelj za provođenje evaluacije. Sama evaluacija provodi se nekoliko dana (obično tri dana). Provodi je najmanje 10 evaluatora – stručnjaka posebno osposobljenih za rad u određenom području (dva su predstavnika Europske komisije i osam predstavnika država članica). Kakva je dosadašnja praksa provedbe evaluacije?

Prvog dana evaluacije predstavnici svih ustrojstvenih jedinica kriminalističke policije opširno predstavljaju svoje ustrojstvene jedinice i djelokrug rada (položaj u policijskoj hijerarhiji, organigram, ovlasti, radne zadaće, način postupanja, izobrazba službenika, statistika, praktični primjeri), nakon čega odgovaraju na mnoga i opširna pitanja evaluatora. Drugog dana evaluatori detaljno proučavaju rad ustrojstvenih jedinica za međunarodnu policijsku suradnju. Trećeg dana evaluacija se odvija „na terenu“ u nasumično odabranim policijskim postajama i upravama, gdje se ocjenjuje razina obučenosti policijskih službenika i razina praktične implementacije schengenske pravne stečevine i instrumenata za rad (npr. SIS). Po provedenoj evaluaciji (nakon složene procedure usvajanja izvješća na razini EU), država prima nalaz evaluatora i preporuke (valja ih tumačiti kao naloge!) što treba izmijeniti ili unaprijediti. Tek nakon provedene evaluacije u svim područjima moguće je dobiti odobrenje i za formalni ulazak u schengensko područje, nakon čega dolazi i *de facto* do ukidanja kontrole na „unutarnjim“ granicama. Time posao nije dovršen. U pravilu svakih pet godina država mora obaviti ponovnu evaluaciju svoga rada.

Nešto i o evaluacijskom upitniku na koji su države dužne dostaviti odgovore prije same evaluacije. Upitnik se sastoji od 383 pitanja, nastao je temeljem Provedbene odluke Komisije od 11. srpnja 2014. o uvođenju standardnog upitnika u skladu s člankom 9. Uredbe Vijeća br. 1053/2013 od 7. listopada 2013. o uspostavi mehanizma evaluacije i praćenja za provjeru primjene schengenske pravne stečevine. Pitanja su razvrstana u devet područja: upravljanje vanjskim granicama, povrat i ponovni prihvat, Schengenski informacijski sustav II, zajednička vizna politika, policijska suradnja, zaštita podataka, pravosudna suradnja, propisi o vatrenom oružju, rad nadležnih tijela koja primjenjuju schengensku pravnu stečevinu. Već sada je razvidno kako će RH morati imati sveukupan pristup rada po „Schengenu“ jer su nositelji odgovora za pojedina pitanja izvan jednoga tijela državne uprave. Primjerice, za područje zajedničke vizne politike nositelj je Ministarstvo vanjskih i europskih poslova, iz dijela koji se

odnosi na pravosudnu suradnju odgovore će objedinjavati najvjerojatnije Ministarstvo pravosuđa. Pitanja su konkretna, uz obrazloženja potrebno je dostavljati i izvratke iz nacionalnih zakona koji potkrepljuju navode iz odgovora.

2. REPUBLIKA HRVATSKA KAO PUNOPРАВNA ČLANICA EUROPOLA

Ulaskom u EU RH je postala i punopravnom članicom Europol. Mogućnosti koje pruža Europol u odnosu na status uoči ulaska RH u EU kao tzv. treća strana s potpisanim Sporazumom o operativnoj i strateškoj suradnji značajno su se promijenile.

Razlika se ogleda ponajprije u sljedećem:

- Pristup svim EUROPOL-ovim alatima za pretraživanje unesenih podataka po entitetima (Europolov informacijski sustav, u daljnjem tekstu - EIS, i dr.).
- Unos podataka iz mandata EUROPOL-a od strane Hrvatske u EIS.
- Znatno povećanje broja razmijenjenih poruka putem SIENA sustava za razmjenu podataka.
- Punopravno sudjelovanje hrvatskog predstavnika uz mogućnost glasanja na sastancima Upravnog odbora EUROPOL-a, time i utjecaj na donošenje strateških odluka.
- Potpuni pristup svim aktivnostima EUROPOL-a kao punopravna članica (predstavnicima trećih strana ponekad su izostavljani sa tzv. „zatvorenih“ dijelova sjednica).
- Aktivno i izravno sudjelovanje u radu raznih radnih skupina EUROPOL-a (npr. u Odboru za sigurnost koji se bavi pitanjima fizičke, tehničke zaštite pristupa podacima EUROPOL-a, u *Product Management Forum* na kojem sudjeluju stručnjaci raznih država iz raznih područja, u odborima za pitanja korištenja SIENA sustava, EIS i dr.).
- Sudjelovanje u većem broju radnih sastanaka povodom konkretnih akcija, sudjelovanje u zajedničkim akcijama, priprema i sudjelovanje u većem opsegu u zajedničkim istražnim timovima.
- Aktivno sudjelovanje u kreiranju poslovne politike EUROPOL-a¹² – prioriteta u radu, ispunjavanje zadaća, predlaganje korekcija strateških ciljeva koji su već definirani.
- Povećanje opsega poslova časnika za vezu.¹³

¹² Pri tome se misli prvenstveno na provedbu i nadziranje provedenih aktivnosti radi realizacije postavljenih ciljeva utvrđenih Godišnjim operativnim akcijskim planom u okviru tzv. EMPACT (*European Multidisciplinary Platform Against Criminal Threats*).

¹³ Hrvatska krajem listopada 2014. godine ima jednoga časnika za vezu pri sjedištu u EUROPOL-u.

Europol treba promatrati kao agenciju EU s ukupnim proračunom od oko 82 milijuna eura čija je osnovna zadaća razmjena podataka, olakšavanje analitičke obrade podataka i operativna podrška provedbi konkretnih akcija. Europol ima oko 770 zaposlenika (sekundiranih nacionalnih eksperata, analitičara i specijalista za pojedina područja kriminaliteta). U sjedištu Europola u Haagu djeluje oko 160 časnika za vezu iz 28 država članica i 9 pridruženih država – tzv. trećih strana.

U skladu s operativnim potrebama i mogućnostima, svaka država određuje u kojoj analitičkoj radnoj datoteci želi sudjelovati. RH je trenutno članicom 13 od 28 tzv. *focal point* (dijelova analitičkih radnih datoteka za specifična područja kriminaliteta).

Broj razmijenjenih poruka posredstvom Europola drastično je povećan.

U prvih šest mjeseci 2014. godine, putem sigurnosnog komunikacijskog kanala SIENA, s Europolom je razmijenjena ukupno 2 201 poruka, od čega je zaprimljena 1 573 poruka, a poslano 628 poruka. Prema statističkim podacima, u prvih šest mjeseci 2014. godine zaprimljeno je 813 zahtjeva, a inicirano 95 zahtjeva. Sveukupno je uruđbirano 807 novih predmeta. U prvih šest mjeseci 2013. godine zaprimljene su sveukupno 1 472 poruke putem SIENA sustava, od čega 1 142 dolazne i 330 odlaznih poruka. Ako usporedimo broj razmijenjenih poruka u 2013. godini, u prvih šest mjeseci 2014. godine bilježi se porast 66,87%. Broj primljenih poruka porastao je 72,6%, dok je broj poslanih poruka porastao 52,54%.¹⁴

3. PRAKTIČNA PRIMJENA ZAKONA O PRAVOSUDNOJ SURADNJI U KAZNENIM STVARIMA S DRŽAVAMA ČLANICAMA EU – PRIMJENA EUROPSKOG UHIDBENOG NALOGA IZ PERSPEKTIVE POLICIJE

Hrvatska policija se za ulazak u EU i početak primjene EUN pripremala nekoliko godina. Okvirna odluka i prva verzija Zakona koja, *inter alia*, uređuje i institut europskog uhidbenog naloga¹⁵ (u daljnjem tekstu: Zakona) dale su definicije po kojima je policija relativno lako mogla početi s primjenom. Ipak, do samoga početka rada po EUN i općenito po potragama za osobama

¹⁴ Više o alatima Europola: Rošić, 2013:(120-138)

¹⁵ Zakon o pravosudnoj suradnji s državama članicama EU, NN 91/10 od 9. rujna 2010., koji je, pored EUN, uređio postupanje po nalogu za osiguranje imovine i dokaza, europski nalog za pribavljanje dokaza, priznanje i priznanje i izvršenje naloga za oduzimanje imovine ili predmeta, priznanje i izvršenje odluka o novčanoj kazni, priznanje i izvršenje presuda kojima je izrečena kazna zatvora ili mjera koje uključuju oduzimanje slobode, priznanje i izvršenje presuda i odluka kojima su izrečene probacijske mjere i alternativne sankcije.

i predmetima u schengenskom prostoru, bilo je potrebno definirati i ispuniti srednjoročne ciljeve. Tijekom 2008. godine pripreman je, a potom i realiziran Phare 2006 *twinning light* projekt s Republikom Italijom: Priprema za uspostavu SIRENE¹⁶ ureda u RH. Temeljem toga projekta, koji je dovršen sredinom 2009. godine, definirane su zakonske, organizacijske i kadrovske pretpostavke za uspostavu nacionalnog SIRENE ureda. Završno izvješće o provedbi projekta bila je osnova za formiranje Odjela SIRENE u sklopu Službe za međunarodnu policijsku suradnju (Interpol-Europol-SIRENE). Pristupilo se ustroju, postupnoj popuni Odjela SIRENE, a sredstvima EU planirane su pripremne aktivnosti u sklopu kojih su, između ostaloga, realizirani od 2010. do 2013. godine studijski posjeti Sloveniji, Njemačkoj, Slovačkoj i Mađarskoj. U tijeku je priprema projekta EU s ciljem opremanja (uredska oprema, računala, građevinski radovi) nacionalnog SIRENE ureda. Hrvatska policija je, analizom i kontinuiranim praćenjem svih raspoloživih i dostupnih podataka, ponajprije crvenih tjeratica Interpola,¹⁷ od samoga otvaranja pregovora oko ulaska u EU, konstantno ažurirala stanje međunarodnih potraga.

Uoči samoga ulaska u EU uslijedile su izmjene Zakona¹⁸ kojima je provedeno usklađivanje sa Zakonom o kaznenom postupku, detaljnije je razrađen institut suradnje putem hrvatskog predstavnika pri Eurojustu i provedene su druge logične izmjene koje su bile prijeko potrebne radi usklađenja, ali kojima je predviđena, kasnije će se pokazati, vrlo sporna odredba čl. 132. stavka 3. prema kojoj bi se EUN trebao izvršavati samo za kaznena djela počinjena nakon 7. kolovoza 2002. Dakle, dva dana uoči ulaska u EU RH je vremenski ograničila primjenu EUN, što je dovelo do spora s Europskom komisijom koja je prethodno zaključila pregovore s RH bez ovakve odredbe.¹⁹ Međutim, novim izmjenama Zakona iz listopada 2013. godine, koje su stupile na snagu 1. siječnja 2014., brisana je odredba čl. 132. stavka 3. U periodu od lipnja do kraja 2013. godine hrvatska policija djelovala je na način da je bila spremna postupati i u slučaju naknadnih zakonodavnih izmjena sporne odredbe. Neposred-

¹⁶ SIRENE – engleska skraćenica od riječi *Supplementary Information Request at National Entry*.

¹⁷ Više o vrstama tjeratica vidi Rošić (2006).

¹⁸ NN 81/13, stupile su na snagu 28. lipnja 2014.

¹⁹ U skladu s člankom 32. stavkom 1. Okvirne odluke 2002/584/PUP od 13. lipnja 2002. o EUN i postupcima predaje između država članica, svaka država članica u trenutka prihvaćanja ove Okvirne odluke može dati izjavu o vremenskom ograničenju primjene Okvirne odluke. To su pravo iskoristile Austrija (primjenjuje Okvirnu odluku samo na kaznena djela počinjena nakon 7. kolovoza 2002.), Češka (za kaznena djela počinjena nakon 1. studenoga 2004. – u skladu sa zakonskim izmjenama od 19. kolovoza 2006., ova se odredba odnosi samo na češke državljane), Francuska (primjenjuje na kaznena djela počinjena nakon 1. studenoga 1993.), Italija (nema postupanja po EUN izdanim prije 14. svibnja 2005.) i Luksemburg (primjena za kaznena djela počinjena nakon 7. kolovoza 2002.).

no nakon zakonodavnih izmjena, a prije stupanja na snagu, u prosincu 2013. godine održano je nekoliko koordinacijskih sastanaka predstavnika MUP-a (policije) s Državnim odvjetništvom RH i Ministarstvom pravosuđa radi koordinacije rada. Kako policija raspolaže određenim evidencijama iz kojih je bilo moguće popratiti stanje postupanja prema pojedinim osobama, pojavio se dodatni problem koordinacije izdavanja EUN.²⁰ Konkretno, na dan 9. prosinca 2013. prema policiji dostupnim podacima bilo je evidentirano 3 779 nacionalnih potraga s mjerom „uhiti“. Od toga broja 1 104 potrage za osobama bile su međunarodne potrage (oko 23%). Od toga broja (1 104), najviše međunarodnih potraga izdano je temeljem naloga županijskih sudova (847), potom općinskih sudova (197), USKOK-a (28), županijskih državnih odvjetništava (11), općinskih državnih odvjetništava (11)²¹ i kaznenih zavoda (9). Policija i pravosudna tijela do tada su imala iskustva s postupkom raspisivanja međunarodnih potraga putem Interpola. Postupak se provodi tako da područna policijska uprava dostavlja prijedlog za raspisivanje međunarodne potrage ako postoje naznake da osoba nije na državnom području RH. Uz nalog za raspisivanje međunarodne potrage potrebno je priložiti odluku nadležnog pravosudnog tijela (uhidbeni nalog tijela koje vodi postupak, rješenje o istražnom zatvoru ili pravomoćnu presudu). Policija još pribavlja identifikacijski materijal te izjavu Ministarstva pravosuđa da će se tražiti izručenje.²² Od 1 104 važeće međunarodne potrage za najmanje 133 osobe bilo je izdano više od jednog uhidbenog naloga. Događalo se da su nadležna pravosudna tijela (sudovi i državna odvjetništva) počela, u skladu sa zakonskim mogućnostima, izdavati EUN. Kako Ministarstvo pravosuđa u skladu sa Zakonom više nije središnje tijelo za sastavljanje i slanje zamolbe za izručenje, EUN su bili izravno upućivani Službi za međunarodnu policijsku suradnju, Odjel SIRENE. Premda su ovlaštena za izdavanje EUN, pravosudna tijela ne raspolažu identifikacijskim materijalom nužnim za raspisivanje potrage niti imaju na raspolaganju bazu podataka iz koje bi imala uvid u postupke i presude drugih pravosudnih tijela. Kako je policija u tom

²⁰ Konkretno, općinski sud dostavlja EUN za „lakše kazneno djelo“, dočim drugi sud vodi postupak, ali još nije izdao EUN za znatno teže kazneno djelo. Ako bi osoba bila uhićena u inozemstvu, primjenom načela specijaliteta (predaja, ali samo radi postupanja za kazneno djelo koje je predmet EUN), protiv osobe vodio bi se u RH postupak samo za „lakše“ kazneno djelo.

²¹ Od ukupno 25 nacionalnih potraga raspisanih temeljem naloga ŽDO, međunarodna potraga raspisana je u 11 slučajeva (44%), temeljem naloga ODO od njih 221 međunarodna potraga raspisana je u 11 slučajeva (4,97%), a u slučaju USKOK-a od ukupno 70 nacionalnih, međunarodna potraga raspisana je u 28 slučajeva (40%).

²² Izjava je nužna jer postoji obvezno polje prilikom raspisivanja tzv. „crvene“ Interpolove tjeralice – uhićenja radi izručenja kojim se država obvezuje da će, u slučaju uhićenja, doista tražiti izručenje. Na taj način „filtriraju“ se zahtjevi za raspisivanje međunarodnih potraga pravosudnih tijela, a Ministarstvo pravosuđa, u neposrednoj koordinaciji s izdavateljem naloga može na nacionalnoj razini provjeriti opravdanost raspisivanja potrage.

trenutku raspolagala saznanjima o zahtjevima za raspisivanje EUN (osim onih zahtjeva koji su izravno upućivani u inozemstvo ako se znala lokacija osobe, takvi zahtjevi izazivali su probleme ako nadležno pravosudno tijelo o neposrednom slanju nije istodobno izvijestilo policiju), policija je, nakon upoznavanja i uz suglasnost Ministarstva pravosuđa i pravosudnih tijela, preuzela koordinaciju prilikom zaprimanja/slanja EUN. Ta je koordinacija preuzeta privremeno, do potpune uspostave rada prema sustavu Europske pravosudne mreže, obuke pravosudnih tijela za izdavanje naloga i uspostave informatičkog rješenja kojim bi se pravosudnim tijelima koja izdaju naloge omogućio uvid u postupke/presude na nacionalnoj razini. Nositelj provedbe uspostave informatičkog sustava koji bi pomogao prilikom izdavanja EUN trebalo bi biti Ministarstvo pravosuđa. S obzirom na specifičnu ulogu policije kao izvršnog tijela vlasti, koordinacija se mogla obavljati samo privremeno. Pri tome policija npr. nije ulazila u opravdanost izdavanja EUN, nego bi upozoravala pravosudno tijelo izdavanja da je za istom osobom već izdan jedan ili više EUN te da, ako se EUN izda, a osoba bude uhićena u inozemstvu i ne odrekne se načela specijaliteta, protiv nje neće biti moguće voditi postupak ili izvršiti kaznu za drugo kazneno djelo u RH. Od pravosudnih tijela tada se tražio samo žuran odgovor o daljnjem postupanju te se upućivalo na koordinaciju s drugim pravosudnim tijelom koje postupaju prema istoj osobi. Kako je traganje za osobama po Zakonu o kaznenom postupku i Zakonu o policijskim poslovima i ovlastima ovlast policije, i s obzirom na naglašenu potrebu koordinacije rada prilikom raspisivanja EUN, policija je primjenjivala dugogodišnju praksu raspisivanja međunarodnih potraga putem Interpola i na EUN: prikupljanje saznanja na terenu o lokaciji osobe, prikupljanje sudske dokumentacije (pravomoćna presuda, uhiđbeni nalog, rješenje o istražnom zatvoru, optužni prijedlog) i postupak nedvojbenog utvrđivanja identiteta (fotografija, otisak prsta, DNK). S druge strane, nakon što su se podaci koordinirano pratili na jednom mjestu, iz raspoloživih i dostupnih baza podataka moglo se pristupiti ciljanim uhićenjima onih osoba za koje su postojala konkretna saznanja da se nalaze na državnom području RH s danom 1. siječnja 2014. za koje su postojala saznanja da je za njih raspisan EUN. Akcije uhićenja provedene su po prethodnoj konzultaciji s Državnim odvjetništvom RH.

Kako se postupuje po EUN? RH trenutačno nema pristup Schengenskom informacijskom sustavu druge generacije (u daljnjem tekstu: SIS II). Prvo saznanje o postojanju EUN policija zaprima preko sustava Interpola uvidom u tzv. crvenu tjeralicu uz koju je priloženo saznanje i tekst EUN, obično izdan na engleskom ili na službenom jeziku države izdavanja. Evidentno je da niti danas hrvatska policija ne raspolaže saznanjima o svim EUN raspisanim za osobama u schengenskom prostoru²³ jer dobar dio država članica EU raspisuje

²³ Prema službenim statistikama, na dan 11. listopada 2014. u schengenskom prostoru bilo je raspisano 34 659 EUN.

samo EUN bez „crvene“ Interpolove potrage. Tek po eventualnom zatjecanju osobe na državnom području RH od države koja primjenjuje EUN može se tražiti dostava naloga. Kako se policija u postupku postupanja po EUN nalazi i u pasivnoj situaciji (uhićenje osobe u RH prema stranom EUN) i u aktivnoj situaciji (kada je RH država izdavanja EUN pa do uhićenja dolazi u inozemstvu), na samom početku (uhićenje) i na samom kraju postupka (neposredna realizacija predaje) radne evidencije postupanja po EUN po kojima postupaju prilično su točne.²⁴ Moguća su određena odstupanja ako su EUN neposredno razmijenjeni ili razmijenjeni npr. putem Europske pravosudne mreže.

Tako su nadležna pravosudna tijela RH (sudovi i državna odvjetništva) u periodu od 1. srpnja do 27. listopada 2014. izdala ukupno 368 EUN (za 319 osoba), od čega je 158 izdano radi vođenja postupka, a 210 radi izvršenja presude. Po tim nalozima u istom periodu realizirano je uhićenje 36 osoba (rad po ukupno 50 hrvatskih naloga). Jedna osoba predana je tako da je bilo potrebno organizirati tranzit kroz treću državu.

U pasivnoj situaciji (RH kao država izvršenja EUN) u gore navedenom periodu RH je zaprimila 227 EUN (u odnosu na 34 569 koliko ih je ukupno bilo na snazi na dan 11. listopada u schengenskom području²⁵!!!), od čega 193 za hrvatskim državljanima i 34 za strancima. Temeljem stranih EUN iz RH je predano 98 osoba. U 8 slučajeva nadležno pravosudno tijelo donijelo je odluku kojom se odbija predaja u državu izdavanja EUN. Ti statistički pokazatelji upućuju na to da države koje primjenjuju EUN uglavnom ciljano ili nakon uhićenja dostavljaju podatke o EUN. Nadalje, u periodu od 1. srpnja do 31. prosinca 2013. predano je ukupno 35 hrvatskih državljana, od čega 32 osobe iz RH, dok su 3 osobe predane u RH. Od 1. siječnja 2014. do 14. listopada 2014. predano je 67 hrvatskih državljana, od čega su 33 osobe predane iz RH, dok su 34 osobe predane u RH. Ovaj podatak pokazuje na znatan trend porasta predaje hrvatskih državljana u RH 2014. godine u odnosu na drugu polovinu 2013. godine.

3.1. Analiza konkretnih postupanja po EUN

Evo prikaza nekoliko konkretnih predmeta s uočenim problemima u postupanju i prijedlozima konkretnih rješenja.

²⁴ Moguća su odstupanja ako pojedini zahtjevi budu zaprimani/odašiljani neposredno, odnosno putem npr. Europske pravosudne mreže.

²⁵ Uvidom u službene statistike EU lisa za SIS II.

1. primjer: EUN – RUMUNJSKA

Dana 26.4.2014. na graničnom prijelazu na ulazu u RH uhićen je državljanin treće države za kojim je Interpol (u daljnjem tekstu: IP) Bukurešt raspisao međunarodnu potragu koja sadržava podatke prema EUN. Provjerom putem IP Bukurešta utvrđeno je da je za tom osobom na snazi EUN zbog kaznenih djela: nezakonitog prebacivanja osoba preko državne granice, krivotvorenja isprave i udruživanja u kriminalnu grupu.

Rješenjem nadležnog županijskog suda od 18.6.2014., pravomoćnim od 4.7.2014. (kada je potvrđeno rješenjem Vrhovnog suda RH), odobrena je predaja po europskom uhidbenom nalogu nadležnim pravosudnim tijelima Rumunjske radi izdržavanja kazne zatvora u trajanju od tri godine zbog počinjenih kaznenih djela pristupanja organiziranoj kriminalnoj grupi, nezakonitog prebacivanja osoba preko državne granice, sudioništva u počinjenju krivotvorenja isprave i krivotvorenja identiteta. Temeljem članka 35. st. 1. Zakona o pravosudnoj suradnji u kaznenim stvarima s državama članicama Europske unije, ministarstvo nadležno za unutarnje poslove (Interpol-Europol-SIReNE) zaduženo je za predaju osobe u zakonskom roku od deset dana od pravomoćnosti navedenog rješenja.

Međutim, pravomoćno rješenje sa suda je poslano redovnom poštom i zaprimljeno u Službi za međunarodnu policijsku suradnju (Interpol-Europol-SIReNE) tek 14.7.2014., dakle kada je zakonski rok za realizaciju predaje već gotovo protekao (predaja mora biti izvršena bez odgode, a najkasnije u roku od deset dana od pravomoćnosti rješenja o predaji).

Dana 15.07.2014. upućen je dopis navedenom sudu radi produljenja istražnog zatvora za daljnjih deset dana u smislu članka 35. stavka 2. Zakona kako bi se s policijskim službenicima Rumunjske mogla organizirati predaja te osobe.

Dana 15.7.2014. kontaktiran je nadležni sudac koji je tom prilikom izjavio da temeljem čl. 35. st. 2. navedenog Zakona Ministarstvo unutarnjih poslova po isteku roka iz čl. 35. st. 1. od 10 dana, po sili zakona, može s nadležnim tijelom države izdavanja dogovoriti predaju u daljnjem roku od 10 dana. Dakle, za to ne treba tražiti produljenje istražnog zatvora jer on traje sve do proteka oba roka kada osoba mora biti puštena na slobodu. Jedino što je MUP, odnosno Odjel SIReNE, dužan u slučaju proteka roka iz čl. 35. st. 1. Zakona napraviti jest pisanim putem obavijestiti sud donošenja rješenja o predaji o nemogućnosti izvršenja predaje u roku od 10 dana, odnosno da će predaja biti organizirana u daljnjih 10 dana, a taj rok istječe 24.7.2014.

Međutim, niti nakon produljenja roka (ponoć dana 24. srpnja) sukladno čl. 35. st. 2., Zakona predaja nije dogovorena jer nadležna rumunjska policijska tijela nisu mogla realizirati preuzimanje osobe (problemi zbog dobivanja

tranzitne dozvole od Austrije budući da ne postoji izravan let iz Rumunjske i nužno je presjedanje u Beču, a zbog zakašnjele dostave pravomoćnog rješenja Službi za međunarodnu policijsku suradnju - Odjelu SIRENE, uskraćeni su za dodatni rok od 10 dana). Predložili su da osobu preuzmu sljedećeg dana, ali je ta mogućnost bila odbijena jer je osobi istjecao istražni zatvor.

Osoba je rješenjem nadležnog suda od 24.7.2014. puštena na slobodu 24.7.2014. u 24:00 sata. Kako se osoba i dalje tražila (međunarodna potraga Interpola i EUN na snazi), nakon ponovnog uhićenja dana 25.7.2014. na izlazu iz RH na graničnom prijelazu, nadležni županijski sud novim joj je rješenjem od 25.7.2014. odredio istražni zatvor radi predaje Rumunjskoj temeljem istog EUN, a naknadno novim rješenjem od 6.8.2014. odlučio da se ponovni postupak radi predaje osobe po istom EUN ne može više voditi kod bilo kojeg suda u Republici Hrvatskoj te je dana 6.8.2014. obustavljena međunarodna potraga za tom osobom i ona je puštena odmah na slobodu.

Uočeni problemi. 1. Sud dostavlja policiji rješenje o predaji redovnom poštom, zbog zakašnjele dostave prolaze rokovi za dogovaranje predaje s policijom države izdavanja.

Prijedlog rješenja. Odmah prilikom donošenja rješenja o predaji u prvom stupnju, a prije odluke Vrhovnog suda po žalbi, sud treba najbržim komunikacijskim sredstvom (telefaks, elektronička pošta) izvijestiti policiju – Službu za međunarodnu policijsku suradnju – Odjel SIRENE, koja djeluje 24 sata. Da je to učinjeno, nadležni policijski službenik prati status predmeta, po potrebi stupa sa sucem u kontakt i ostvaruje preliminarne kontakte s drugom državom radi eventualne realizacije predaje po pravomoćnosti rješenja.

2. Ako policija nije uspjela realizirati predaju zbog okolnosti na koje RH i država izdavanja nisu mogle utjecati, smije li policija, kao izvršno tijelo vlasti, jednostrano odlučiti o produljenu istražnog zatvora?

Prijedlog rješenja. Potrebno je na nacionalnoj razini ujednačiti sudsku praksu postupanja u ovakvim situacijama. Moguće je rješenje da se rješenjem o predaji točno navede da osoba ostaje u istražnom zatvoru po realizaciji predaje. Novela nacрта prijedloga Zakona iz listopada 2014. godine²⁶ predviđa da u slučaju proteka rokova sudac mora, na prijedlog državnog odvjetnika, zakazati ročište za odluku o istražnom zatvoru. Policija će na vrijeme izvijestiti nadležni sud o nemogućnosti realizacije predaje. Bude li ovo zakonsko rješenje usvojeno, sud će ubuduće trebati žurno **reagirati** radi odluke o produljenju istražnog zatvora.

²⁶ Nacrt prijedloga Zakona sa 189. sjednice Vlade RH od 30. listopada 2014. dostupan na: <https://vlada.gov.hr/UserDocsImages//Sjednice/2014/189%20sjednica%20Vlade//189%20-%2011.pdf>

2. primjer: EUN – NJEMAČKA

Dana 27.8.2014. na graničnom prijelazu na ulazu u RH uhićen je državljanin treće države za kojim je IP Njemačke raspisao međunarodnu potraga koja sadržava podatke o EUN radi kaznenog djela prijevare. O uhićenju je izvješten IP Wiesbaden 27.8.2014. u 16:56 i zatražena je, po nalogu državnog odvjetništva, dostava EUN na hrvatskom jeziku u roku od 24 sata. Dana 1.9.2014. u 10:40 zaprimljen je EUN na hrvatskom jeziku.

Dana 16.10.2014. Odjelu SIRENE dostavljeno je rješenje suda pravomoćno od 15. listopada kojim se odobrava predaja osobe. U suradnji s njemačkim policijskim službenicima predaja je organizirana za dan 22.10.2014. u zračnoj luci. Zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta let za navedeni dan je otkazan za sljedeći dan, 23.10.2014., koji je ujedno bio i zadnji dan roka za predaju.

Dana 23.10.2014. predaja je izvršena te nije bilo potrebe za produljenjem roka za predaju i istražnog zatvora.

Uočeni problemi. Kao i u 1. primjeru, ako predaja ne bi bila moguća zbog protoka rokova, bilo bi potrebno žurno odlučiti o istražnom zatvoru.

Razvidno je da je prijevod EUN na hrvatskom zaprimljen u roku od 114 sati. Novela Zakona predviđa dostavu EUN na hrvatskom ili, uz uvjet uzajamnosti, engleskom jeziku u roku od 84 sata maksimalno²⁷ od trenutka uhićenja. Protekom roka osoba se pušta na slobodu ne bude li dokumentacija zaprimljena. To će biti znatan problem u postupanju jer dosadašnje analize pokazuju da države u pravilu ne mogu u tako kratkom roku dostavljati prijevode EUN na engleski, a kamoli na hrvatski jezik. Treba istaknuti da već u roku od 24 sata po uhićenju nadležni državni odvjetnik traži dostavu prijevoda EUN na hrvatski jezik radi donošenja odluke i pripreme za postupanje pred sucem istrage, što se u praksi pokazalo teško provedivim.

3. primjer: EUN – FRANCUSKA

Dana 1.9.2014. u Zagrebu je uhićen državljanin RH za kojim je raspisan MPO od IP Francuske koji sadržava podatke o EUN zbog kaznenog djela krađe. Dana 2.9.2014. u 00:12 zatražena je dostava EUN na hrvatskom jeziku od IP Pariza. Dana 3.9.2014. u 12:19 zaprimljen je EUN na francuskom jeziku. Dana 3.9.2014. po nalogu nadležnog državnog odvjetnika u 16:45 Služba za međunarodnu policijsku suradnju dostavila je neslužbeni prijevod EUN na hrvatski jezik.

Uočeni problemi. Kao i u 2. primjeru, država izdavanja dostavlja raspoložive podatke (EUN) na francuskom, a ne na engleskom ili hrvatskom.

²⁷ Vidi supra bilj. 26 - izmjene i dopune Zakona, članak 23.

Prijedlog rješenja. Nadležno pravosudno tijelo trebalo bi stupiti u neposrednu komunikaciju s nadležnim francuskim pravosudnim tijelom radi ubrzanja dostave odgovarajućeg prijevoda EUN. Osim neposredno, komunikacija se može uspostaviti koristeći se Europskom pravosudnom mrežom – mjesno nadležnom kontaktnom točkom na sudu ili državnom odvjetništvu. Policija prevodi tekst međunarodne potrage koji je podudaran s tekstem EUN i koji sadržava dovoljno podataka da se nadležno pravosudno tijelo u prvom kontaktu upozna sa sadržajem i oblikom EUN propisanim člankom 18. Zakona, što bi trebalo biti dovoljno za meritornu odluku o daljnjem postupanju. Policija uvijek može pomoći koristeći se svojim raspoloživim kanalima, ali nikako ne smije biti jedini i isključivi kanal komunikacije. Zakonodavac je to djelomično uzeo u obzir novelom Zakona kada je predvidio da i državni odvjetnik **može** neposredno zatražiti dostavu dokumentacije od pravosudnog tijela države izdavanja (članak 23. izmjena i dopuna).

4. primjer: EUN – BELGIJA

Dana 2.9.2014. u Zagrebu **uhićen je državljanin RH** za kojim je IP Belgije raspisao međunarodnu potragu koja sadržava podatke o EUN zbog kaznenog djela teške krađe i udruživanja radi počinjenja kaznenih djela. O uhićenju je izvješten IP Bruxelles dana 2.9.2014. u 22:15 i zatražena je dostava EUN na hrvatskom jeziku u roku od 24 sata. Dana 3.9.2014. u 16:05 zaprimljen je EUN na francuskom jeziku. Dana 3.9.2014. u 18:29 po nalogu nadležnog državnog odvjetnika u 16:45 Služba za međunarodnu policijsku suradnju dostavila je neslužbeni prijevod EUN na hrvatski jezik. Dana 8.9.2014. u 10:19 od IP Bruxelles zaprimljen je EUN na hrvatskom jeziku.

Uočeni problem. Problem koji je istaknuti u 3. primjeru (zakašnjela dostava prijevoda EUN – tek nakon šest dana!!).

5. primjer: EUN - POLJSKA

Dana 20.9.2014. u RH **uhićen je državljanin EU** za kojim je raspisana međunarodna potraga koja sadržava podatke o EUN zbog kaznenog djela prijevare. Prijevod Interpolove difuzije i dopis za daljnje postupanje prosljeđen je mjesno nadležnoj policijskoj upravi te je zatražena dostava EUN od IP Varšava dana 20.9.2014. u 11:53 na hrvatskom jeziku, u roku od 24 sata.

Dana 22.9.2014. u 13:12 zaprimljen je EUN na engleskom i poljskom jeziku.

Uočeni problem. Država izdavanja jednostavno ne uspijeva prevesti dokumentaciju na hrvatski jezik.

Prijedlog rješenja. U skladu s dodatkom V. Priručnika o izdavanja EUN,²⁸ nadležno pravosuđe RH trebalo bi znati da Poljska prihvaća dostavu prijevoda isključivo na poljskom jeziku, u roku od 48 sati. Naravno, neposrednom komunikacijom (izravnim telefonskim pozivom, elektroničkom komunikacijom jer kod svih EUN navode se podaci o kontaktnim točkama pravosudnog tijela koje je izdalo nalog), ili preko kontaktne točke zadužene za suradnju putem Europske pravosudne mreže (nacionalne ili mjesno nadležne razine) može se stupiti u neposredan kontakt s nadležnim pravosudnim tijekom u Poljskoj radi dogovora o dostavi dokumentacije na hrvatskom ili eventualno na engleskom. Ako bi nadležno pravosuđe RH prihvatilo dostavu dokumentacije na engleskom, poljsku stranu trebalo bi izvijestiti da će i u aktivnom slučaju (ako osoba po EUN RH bude uhićena u Poljskoj) poljskim pravosudnim tijelima dostaviti dokumentaciju na engleskom (faktična uzajamnost). Ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa evidentiralo bi sve slučajeve stvarne i faktične uzajamnosti s državama koje postupaju po EUN i o tome bi trebalo izvijestiti nadležna pravosudna tijela te policiju i nacionalne i ostale kontaktne točke za rad po Europskoj pravosudnoj mreži. Dakle, prijeko je potrebno da svi sudionici postupanja po EUN na jednom mjestu mogu dobiti informaciju o postojanju uzajamnosti (kojim se državama EUN može dostavljati na engleskom jeziku) te na kojim drugim jezicima i u kojim rokovima država u kojoj je osoba zatečena zaprima dokumentaciju.

6. primjer: EUN – HRVATSKA

Dana 11.4.2014. u Sloveniji je uhićen hrvatski državljanin na temelju prethodno dostavljena dva EUN, jedan izdan od ŽS X zbog kaznenog djela prikrivanja i drugi izdan od Suda Y zbog kaznenog djela krađe (oba radi izdržavanja kazne zatvora).

Dana 1.7.2014. ta je osoba predana u RH i smještena u Zatvor u P.

Dana 12.9.2014. zaprimljen je upit IP Ljubljana vezan za trenutačno stanje predmeta s obzirom na to da Okružni sud u Ljubljani vodi postupak protiv imenovanog. Istoga dana došlo se do saznanja da je u neposrednoj komunikaciji hrvatskog i slovenskog suda predaja RH bila uvjetovana davanjem jamstva da će uhićena osoba po izdržavanju kazne u RH biti vraćena Sloveniji te da će biti puštena na slobodu sljedećeg dana, 13.9.2014.

S obzirom na navedeno, predaja uhićene osobe Sloveniji bila je organizirana i provedena u subotu 13.9.2014.

²⁸ Dokument Vijeća 8216/1/08/REV 1.

Uočeni problem. Hrvatska policija zadužena za realizaciju predaje posljednja, iz inozemstva, a ne od pravosudnih tijela RH (sic!), doznaje uvjete predaje.

Prijedlog rješenja. O svim „uvjetovanim“ predajama, svim predajama nakon kojih se očekuje postupanje hrvatske policije prema osobi potrebno je izvijestiti Službu za međunarodnu policijsku suradnju – Odjel SIRENE, odmah, najbržim komunikacijskim sredstvom (telefaks, elektronička pošta, poželjno potvrditi telefonski upućivanje obavijesti). U konkretnom slučaju zadaća je (nepotrebno) žurno morala biti provedena u subotu, iz čega proizlazi izvanredni angažman policijskih službenika izvan redovnog radnog vremena, što podrazumijeva povećane troškove.

7. primjer: EUN – POLJSKA

Rješenjem nadležnog županijskog suda u RH pravomoćnim od 22.9.2014. odobrena je predaja po EUN državljanina Republike Poljske nadležnim pravosudnim tijelima Poljske (uhićen dana 20.9.2014.) zbog kaznenog djela prijevare.

Predaja je bila dogovorena za dan 1.10.2014., ali s obzirom na to da je otkazano let kojim je trebala biti izvršena predaja imenovanog te je taj let zrakoplovna kompanija prebacila za sljedeći dan, 2.10.2014., nadležni županijski sud u gradu R. zamoljen je da izda novo rješenje/nalog o smještaju osobe u Zatvor u Zagreb do izvršenja predaje sljedećeg dana.

Kako je rok za predaju od 10 dana istjecao 2.10.2014., a istražni zatvor je prema rješenju suca bio na snazi do 22.10.2014., nadležni sudac nije donosio nikakvo novo rješenje jer za njim nije bilo potrebe, već je uputio dopis u kojem je zamolio upravu Zatvora u Zagrebu da se osoba temeljem njegova rješenja o istražnom zatvoru koje je još uvijek na snazi smjesti do sljedećeg dana u Zatvor u Zagrebu, odnosno do izvršenja rješenja o predaji.

Osoba je dana 1.10.2014. temeljem dopisa suca Županijskog suda u R. smještena u Zatvor u Zagrebu do 2.10.2014. te je predana dana 2.10.2014. policijskim službenicima Poljske.

Uočeni problem. Osoba je napustila zatvorsku ustanovu u gradu R. radi predaje u zračnoj luci u Zagrebu. Kako nije predana planiranoga dana, nego je predaja odgođena za sljedeći dan, bilo je, zbog ekonomičnosti postupanja, potrebno smjestiti je u odgovarajuću zatvorsku instituciju u Zagrebu. Prema tumačenju Uprave za zatvorski sustav Ministarstva pravosuđa, osoba ne može biti smještena u zatvorsku ustanovu bez odgovarajućeg rješenja tijela koje vodi postupak (sua u gradu R.).

Prijedlog rješenja. Sudac je kvalitetno **reagirao** i dopisom izvijestio nadležno tijelo u Zagrebu o potrebi smještaja osobe u zatvor do realizacije predaje.

Dakle, u budućim situacijama moguće je da će se od sudaca zahtijevati da u ovakvim ili sličnim slučajevima dopisom izvijeste nadležna tijela (Upravu za zatvorski sustav/mjesno nadležan županijski sud) o potrebi smještaja osobe u zatvor na njihovu području do „realizacije predaje“.

8. primjer: EUN – AUSTRIJA

Dana 30.7.2014. u 18:00 sati na graničnom prijelazu na ulazu u RH uhićen je **hrvatski državljani**n za kojim je raspisao međunarodnu potragu IP Austrije temeljem EUN izdanog u kaznenom postupku zbog kaznenog djela teške krađe. Od IP Beč zatraženo je da u roku od 48 sati od uhićenja dostavi EUN s prijevodom na hrvatski jezik. U 22:06 sati zaprimljen je od IP Beča EUN na njemačkom jeziku. Mjesno nadležnoj policijskoj upravi dostavljen je prijevod Interpolove difuzije na hrvatski jezik preveden od Službe za međunarodnu policijsku suradnju s podacima koji sadržajem odgovaraju podacima iz EUN u skladu sa člankom 8. Zakona.

Dana 31.7.2014. nadležno pravosudno tijelo od policije traži dostavu EUN na hrvatskom jeziku. Tom je prilikom priopćeno da još nije pristigao prijevod EUN od IP Beč. Nadležno pravosudno tijelo traži da prijevod EUN izvrši policija odnosno Služba za međunarodnu policijsku suradnju ili osobu neće primiti po isteku zakonskog roka od 24 sata od uhićenja.

U 15:20 sati dostavljen je neslužbeni prijevod EUN prevoditelja Službe za međunarodnu policijsku suradnju, a dana 1.8.2014. u 10:40 sati IP Beč dostavio je službeni prijevod EUN na hrvatski jezik, koji je odmah proslijeđen nadležnom pravosudnom tijelu.

Uočeni problem. Nerazumijevanje zakonskih ovlasti i mogućnosti policije prilikom potraživanja dokumentacije o EUN. Nadležno pravosudno tijelo RH raspolaže prijevodom Interpolove difuzije **na hrvatskom jeziku** i EUN na jeziku države koja je nalog izdala (njemačkom jeziku). Iz dostavljenog prijevoda već raspolaže podacima o identitetu i državljanstvu tražene osobe: imenu, adresi, broju telefona/telefaksa, adresi elektroničke pošte tijela koje je izdalo nalog; dokazu o postojanju izvršne presude, uhiđenom nalogu ili drugoj izvršnoj sudskoj odluci koja ima isti učinak kao EUN; pravnoj oznaci i zakonskom opisu djela; činjeničnom opisu djela; vrsti i visini kaznenopravne sankcije izrečene pravomoćnom presudom odnosno vrsti i visini kaznenopravne sankcije za konkretno djelo propisane domaćim pravom, te „ako je moguće“, posljedicama djela jer su svi ti podaci sastavni dio Interpolove difuzije koja je prevedena. Dakle, pravosudno tijelo koje vodi postupak raspolaže svim elementima za pouku o pravima iz članka 24. Zakona, i to na hrvatskom jeziku. Unatoč tome, od policije se traži prijevod EUN na hrvatski jezik već i pri-

je dovođenja sugu istrage radi odluke o istražnom zatvoru. Takav dokument mora biti preveden ili od ovlaštenog sudskog tumača ili dostavljen od države izdavanja EUN (na hrvatskom ili engleskom, uz uvjet uzajamnosti) jer će se koristiti u sudske svrhe. Policija – Služba za međunarodnu policijsku suradnju ne može prevesti EUN za sudske potrebe jer ima ograničen broj prevoditelja koji nisu ovlašteni sudski tumači i prijevode pismena „za policijsku upotrebu“. Eventualni propust u prijevodu EUN mogao bi dovesti do **bitnih procesnih povreda okrivljenikovih prava na obranu** (čl. 8. st. 11. Zakona o kaznenom postupku RH).

Prijedlog rješenja. Kao i u 3. primjeru – policija uvijek može pomoći koristeći se svojim raspoloživim kanalima, ali nikako ne smije biti jedini i isključivi kanal komunikacije. Zakonodavac je to uzeo djelomično u obzir novelom Zakona kada je predvidio da i državni odvjetnik **može** neposredno zatražiti dostavu dokumentacije od pravosudnog tijela države izdavanja (članak 23. izmjena i dopuna). Pravosudna tijela moraju biti upoznata da od policije ne mogu očekivati prijevod stranoga EUN – policija može uvijek pomoći (neslužbenim) prijevodom Inteprolove „crvene“ tjeralice ili difuzije odnosno tzv. A obrasca nakon pristupa sustavu SIS II.

9. primjer: EUN – AUSTRIJA

Rješenjem nadležnog županijskog suda u V. pravomoćnim od 10.7.2014., odobrena je predaja po EUN državljanina RH E.M. (uhićen 1.7.2014. u RH, potraga IP Austrije) nadležnim pravosudnim tijelima Austrije.

Kako se predaja imenovanog provodila tranzitom preko Slovenije u Austriju, zbog nemogućnosti provedbe predaje u roku od 10 dana, IP Slovenije je predložio da se predaja obavi 21.7.2014. (jedan dan po isteku roka), zbog čega je od nadležnog Županijskog suda u V. zatraženo produljenje istražnog zatvora.

Uočeni problem. Austrijska nadležna tijela realiziraju predaje iz RH u Austriju tranzitom kroz Sloveniju, kopnenim putem. RH je također realizirala jednu predaju tranzitom kopnenim putem kroz Sloveniju iz Italije (osoba predana iz područja sjeverne Italije) i za to je slovenska strana uredno ispostavila račun (ukupan trošak realizacije tranzita: troškovi prijevoza, angažmana policijskih službenika i dr.). Moguće je da će ubuduće i od RH biti zatražen tranzit kopnenim putem.

Prijedlog rješenja. Sve troškove realizacije predaje MUP će dostavljati tijelu koje vodi postupak u RH radi evidentiranja i donošenja odluke o troškovima postupka u stvarnom iznosu. Ako od RH bude zatraženo pružanje pomoći prilikom tranzita kopnenim putem, treba uzeti u obzir odredbe člankom 13. Zakona (troškovi) ali i odredbu članka 3. Zakona (primjena načela uzajamnosti).

10. primjer: EUN – ITALIJA

Dana 23.7.2014. u večernjim satima u gradu R. uhićen je **hrvatski državljani** temeljem međunarodne potrage IP Italije zbog kaznenog djela nezakonitog uvoza oružja i dr. Dana 23.7.2014. u 22:14 sati od IP Rim zatražena je dostava prijevoda EUN u roku od 48 sati od uhićenja.

Sljedećeg dana 24.7.2014. u jutarnjim satima nadležno pravosudno tijelo koje je u tom trenutku vodilo postupak zahtijevalo je prijevod EUN na hrvatski jezik odmah, odnosno nije željelo primiti osobu bez prijevoda. S obzirom na to da je od IP Italije zatražen prijevod u roku od 48 sati, a zakonski rok zadržavanja osobe je 24 sata, postojala je vrlo velika vjerojatnost da će osoba morati biti puštena na slobodu po isteku tog roka ako prijevod ne stigne.

Nadležna policijska uprava je samostalno i o svom trošku dana 24.7.2014. žurno platila ovlaštenog sudskog tumača kako bi osigurala prijevod EUN na hrvatski jezik, sve kako osoba ne bi bila puštena na slobodu. Naime, radilo se o uhićenju traženog i poznatog počinitelja te je akcija njegova uhićenja bila dugotrajna i pomno planirana.

Prijevod EUN na hrvatski jezik od Interpola Rim zaprimljen je 24.7.2014. u 17:55 sati.

Uočeni problem. Kao i u 8. primjeru, uz napomenu da je krajnje neprikladno da policija, o vlastitom trošku, prevodi EUN za potrebe pravosudnih tijela.²⁹ Da ne spominjemo Pravilnik o stalnim sudskim tumačima i pitanje ovlasti prevođenja sudskih pismena.

Prijedlog rješenja. Kao i u primjeru 8., uz napomenu da se to ne bi smjelo ponavljati.

11. primjer: EUN – NJEMAČKA

Dana 19.8.2014. u gradu Z. uhićen je **hrvatski državljani** za kojim je IP Njemačke raspisao međunarodnu potragu s podacima o EUN zbog kaznenog djela pomaganju u utaji poreza i uskraćivanja i pronevjere osobnog dohotka. Rješenjem nadležnog županijskog suda od 16.9.2014. odobrena je njegova predaja, a to je rješenje postalo pravomoćno 29.9.2014. Dopis i nalog za pre-

²⁹ Nacrtom prijedloga Zakona o izmjenama Zakona iz listopada 2014. godine (<https://vlada.gov.hr/sjednice-i-odluke/189-sjednica-vlade-republike-hrvatske-15114/15114/doc/13297>) pod točkom: III. Ocjena sredstava potrebnih za provođenje Zakona, navodi se: „Za provođenje ovog Zakona nije potrebno osigurati dodatna financijska sredstva u proračunu Republike Hrvatske. Sredstva za navedene namjene planirana su i osigurana u proračunu u sklopu aktivnosti redovnog poslovanja Državnog odvjetništva Republike Hrvatske, županijskih sudova i županijskih državnih odvjetništava.“

daju Odjelu SIRENE pisani su 1.10.2014. a dostavljeni telefaksom tek dana 3.10.2014.

Uočeni problem. Kao i u 1. primjeru – sud dostavlja policiji rješenje o predaji redovnom poštom, zbog zakašnjele dostave prolaze rokovi za dogovaranje predaje s policijom države izdavanja.

Prijedlog rješenja. Odmah prilikom donošenja rješenja o predaji sud treba najbržim komunikacijskim sredstvom (telefaks, elektronička pošta) izvijestiti policiju - Službu za međunarodnu policijsku suradnju – Odjel SIRENE, koja djeluje 24 sata. Da je to učinjeno, nadležni policijski službenik pratio bi status predmeta, po potrebi stupio sa sucem u kontakt i ostvario preliminarne kontakte s drugom državom radi eventualne realizacije predaje po pravomoćnosti rješenja.

3.2 Usporedni prikaz postupanja policije drugih država po EUN

Uoči početka postupanja po EUN Služba za međunarodnu policijsku suradnju kontaktirala je slične ustrojstvene jedinice drugih država (jedinstvene nacionalne kontaktne točke za međunarodnu operativnu policijsku razmjenu podataka koje primjenjuju EUN) radi pribavljanja odgovora na specifična pitanja. Nakon uočenog problema navedenog u 8. primjeru, obavljena je anketa s upitom provodi li policija prijevod EUN za potrebe pravosudnih tijela. Niti jedna država koja je dostavila odgovor na upit nije odgovorila potvrdno – policija nigdje ne prevodi EUN za potrebe domaćih pravosudnih tijela.

Kakvo je postupanje u Litvi po EUN? Samo ured glavnog državnog odvjetnika i regionalni sud u Vilniusu nadležna su pravosudna tijela za postupanje po svim EUN na državnoj razini.³⁰ Kada Ured SIRENE zaprimi preko sustava SIS II tzv. A obrazac za osobom koja bi mogla biti na državnom području Litve, o tome obavještava regionalnu policiju i ured glavnog državnog odvjetnika (u daljnjem tekstu: GDO). Ured GDO pregledava obrazac i razmatra postoje li razlozi za odbijanje ili zbog kojih se može odbiti izvršenje EUN. Nakon što Ured GDO utvrdi da je uhićenje moguće, osoba se uhićuje prema mjestu prebivališta/zatjecanja. Osoba može biti uhićena samo unutar 48 sati nakon čega se privodi sucu istrage na prethodno saslušanje. Za to vrijeme Ured GDO (ne policija kao u HR) od države izdavanja traži dostavu EUN na litavskom ili engleskom jeziku. Zaprimi li EUN na engleskom jeziku, Ured GDO koji ima prevoditelje za engleski, njemački, ruski, poljski i francuski prevodi EUN (nikako

³⁰ Isto je u Mađarskoj, Slovenija također razmatra uvođenje nadležnosti jednog suda i samo jednog državnog odvjetništva na nacionalnoj razini. Prednost takvoga postupanja svakako je ujednačavanje sudske prakse, potreba izobrazbe manjeg broja sudaca i državnih odvjetnika za postupanje po EUN i sl. U RH takav bi pristup bio moguć, ali treba razmišljati i o mogućim troškovima (udaljenost između gradova, problemi tranzita osoba – Dubrovnik-Zagreb i sl.).

policija) i taj se prijevod može koristiti u daljnjem sudskom postupku. Nakon uhićenja osobe, lokalna policija o tome izvješćuje mjesno nadležnog državnog odvjetnika i dostavlja mu svu potrebnu dokumentaciju temeljem koje državni odvjetnik odlazi na prethodno saslušanje na lokalnom sudu. Ako na prethodnom saslušanju još ne raspolaže s EUN, dovoljno je prezentirati obrazac A temeljem kojega sudac određuje istražni zatvor. Obrazac A³¹ strane države u SIS II sustavu predstavlja osnovu za privremeno uhićenje radi predaje. Ako je određen istražni zatvor, državni odvjetnik sav materijal dostavlja državnom odvjetništvu u Vilniusu, osoba se prebacuje u zatvor u Vilniusu. Potom državni odvjetnik Ureda GDO prikuplja sav potrebni materijal (npr. informacije o postupcima u tijeku u Litvi, podatke o prethodnoj osuđivanosti osobe, identifikacijski materijal i dr.) i dogovara saslušanje osobe. Na saslušanju je obvezna nazočnost branitelja i, prema potrebi, prevoditelja. Sve pripremne radnje oko saslušanja obavlja državni odvjetnik Ureda GDO u Vilniusu. Na saslušanju se osoba ispituje je li upoznata sa sadržajem EUN koji je tereti, pristaje li na predaju, odriče li se načela specijaliteta. Svoju volju osoba potvrđuje u pisanom obliku. Nakon svega, državni odvjetnik pisanim putem izvješćuje sud u Vilniusu radi zakazivanja rasprave o predaji osobe. Uz zahtjev sudu prosljeđuje svu raspoloživu dokumentaciju. Ako osoba pristaje na predaju, rasprava se održava u roku od tri dana, ako ne pristaje, u roku od sedam dana.

Dakle, sudac može odrediti istražni zatvor na prethodnom saslušanju temeljem podataka koje mu prezentira nadležni državni odvjetnik iz A obrasca, a da uopće ne raspolaže s EUN, prijevod EUN (koji može biti i naknadno zaprimljen unutar roka koje odredi Ured GDO) i sve druge pripremne radnje obavlja Ured GDO samostalno. Ovo rješenje čini se vrlo praktičnim, posebice jer se formiranjem jedinstvenog prevoditeljskog ureda koji je organizacijski sastavni dio tijela koje vodi postupak (Ured GDO) na jednom mjestu koordinira zaprimanje EUN, njegovo prevođenje i konačno kompletiranje dokumentacije. Prijevod se može odmah koristiti u sudske svrhe čime se maksimalno štedi na troškovima prevođenja i dodatno pospješuje koordinacija postupanja.

Kakvo je postupanje policije u ostalim državama po EUN? U anketi koju je Služba za međunarodnu policijsku suradnju prevela u ožujku 2013. godine (kao pripremu za ulazak u EU i početak postupanja po EUN) državama koje primjenjuju EUN postavljena su konkretna pitanja o načinu postupanja dok još nisu imale pristup Schengenskom informacijskom sustavu. Slijedi prikaz odgovora pojedinih država.

³¹ Standardizirani obrazac kojim se države unutar SIS II sustava obavještavaju o postojanju EUN. Sadržava sve potrebne podatke koje propisuje Okvirna odluka o EUN, ali u sažetijem obliku. Podaci iz obrasca A gotovo su identični podacima u Interpolovim difuzijama/tjeralicama i sadržajno obuhvaćaju sve podatke iz čl. 18. Zakona.

1. Jeste li primali strane EUN izdane za svoje državljane preko kanala INTERPOLA dok niste imali pristup SIS? Ako da, opišite način postupanja.

MALTA	Da. Malta je primala difuzije i Interpolove potrage putem I 24/7 kanala. Prema malteškom zakonu, potrebno je primiti EUN na engleskom ili malteškom jeziku putem Središnjeg nadležnog tijela ili je potrebno da prije lokalni sud izda nalog za privremeno uhićenje kako bi osoba mogla biti uhićena.
POLJSKA	Da. Primali su EUN za svoje državljane putem I 24/7 kanala. Postupali su po njima u skladu s Okvirnom odlukom Vijeća o EUN, implementiranom u poljski nacionalni zakon.
LITVA	Da. Primali su EUN za litavske državljane putem Interpolovog kanala. Prije pritvora tražila se dostava samog EUN, koji je moralo verificirati Glavno državno odvjetništvo (tijelo nadležno za izvršavanje EUN). Nakon toga potraga se unosila u nacionalni sustav i slala se obavijest lokalnoj policiji.
SLOVAČKA	Da. Sve EUN (uključujući i one za slovačke državljane) SIRENE su preuzeli od Interpola i poduzeli potrebne korake: provjera državljanstva i prebivališta, unos u nacionalnu bazu i obavještanje nadležnih policijskih i pravosudnih tijela koja su poduzimala daljnje korake.
SLOVENIJA	Da. Obavještavali su o EUN nadležne sudove i o njihovoj je odluci ovisila daljnja provedba izručenja ili predaje osobe. Korespondencija i suradnja između policije i sudova odvija se na regionalnoj razini. SIRENE ured ima samo ulogu potpore. Ako policija na regionalnoj razini sazna za okolnosti vezane uz mogući bijeg osobe iz Slovenije ili skrivanje, slovenski se državljanin privodi pred nadležni sud. Daljnje postupanje/odluke o pritvoru ovisi o sudu.
ČEŠKA	Da. Inicirali su postupak uhićenja osoba i obavještanja nadležnog državnog odvjetnika.
MAĐARSKA	Da. Interpol i SIRENE (od 2006.) unosili su potrage u nacionalni sustav. Postupali su po zakonu kojim je implementirana Okvirna odluka vijeća o EUN. Prema tom zakonu strani se EUN za mađarskim državljanima izdan radi zatvora/pritvora mora odbiti i procesuirati po mađarskim zakonima, a strani EUN izdan radi kaznenog postupka kaže da se mađarski državljanin može predati uz posebne garancije da će osoba moći izdržati kaznu u Mađarskoj.

BUGARSKA	Da. Temeljem Interpolovih potraga tražene osobe unesene su u nacionalni sustav. Postupali su SIRENE službenici, a koristili su se Interpolovim kanalom.
----------	---

2. *Opišite način postupanja prema vlastitim državljanima koji su predmet stranog EUN. Uhićujete li uvijek osobe? Ako ne uhićujete, tko odlučuje u kojim će slučajevima osoba biti uhićena? Stavljate li „flagove“ na takva upozorenja?*

MALTA	Postupak izručenja za malteške državljane isti je kao i za strance. Kada lokalna policija locira osobu za kojom je na snazi EUN, koji je certificirao glavni državni odvjetnik, ili je za tom osobom na snazi nalog za privremeno uhićenje, osoba se privodi nadležnom sudu u roku od 48 sati od njezina uhićenja. Flagovi se stavljaju samo nakon konzultacije s Glavnim državnim odvjetništvom ili nadležnim pravosudnim tijelom.
POLJSKA	Postupanje koje se provodi u skladu je s Okvirnom odlukom Vijeća o EUN. Poljski državljani koji se predmet stranih EUN uhićuju se i privode na sud koji odlučuje o njihovu pritvoru i predaji. Ne stavljaju flagove <i>a priori</i> .
LITVA	Osoba se uhićuje temeljem stranog EUN ako je počinila kazneno djelo koje postoji i u nacionalnom zakonodavstvu. Ako to nije slučaj, SIRENE službenik stavlja flag. U spornim slučajevima konzultira se Glavno državno odvjetništvo. Sud odlučuje hoće li se osoba predati zemlji tražiteljici.
SLOVAČKA	Po zaprimanju EUN za slovačkog državljanina provjerava se državljanstvo i prebivalište, konzultira se sud o pravnim uvjetima (dob, kažnjivost djela itd.). Ako pravni uvjeti nisu zadovoljeni, obavještava se Glavno državno odvjetništvo i traži se procjena potrage (u pozitivnom slučaju stavlja se flag). Ako su pravni uvjeti ispunjeni, obavještava se Odjel ciljanih potraga da locira osobu, osobu zadržava policija i na prijedlog državnog odvjetništva može ju pritvoriti sud na 48 sati. U nekim slučajevima državno odvjetništvo ili sud odlučuju ne odrediti pritvor za osobu. Ako pritvor ne bude određen, stavljaju flag.

SLOVENIJA	Slovenski državljani se uhićuju i privode nadležnom sudu samo ako policija na regionalnoj razini procijeni da postoji opasnost od bijega ili skrivanja. U svim drugim slučajevima nadležni sud odlučuje o pritvoru i drugim mjerama za osiguravanje dostupnosti osobe sudu. Flagovi se stavljaju samo u slučajevima kad je nadležni sud odlučio odbiti predaju.
ČEŠKA	Obavještava se regionalna policija (ili u posebnim slučajevima posebna ustrojstvena jedinica, npr. za organizirani kriminal) sa zahtjevom da se poduzmu mjere za uhićenje osobe. Regionalna policija treba se (odnosno dužna je) konzultirati s državnim odvjetnikom, ako nije riječ o hitnom slučaju. U svim slučajevima osobu uhićuje policija i privodi državnom odvjetniku koji odlučuje hoće li osoba ostati u pritvoru ili ne. U većini slučajeva – češki državljani – ostaju u pritvoru (iz iskustva u većini slučajeva poznato je da kada nema pritvora, osoba nestane). Stavljaju flag samo nakon takve odluke državnog odvjetnika.
MAĐARSKA	Sve se osobe uhićuju i moraju biti privedene na Metropolitanski sud, koji je jedini nadležan. Sud odlučuje o daljnjem postupanju i preuzimanju kazne. Flag se stavlja u slučaju maloljetnosti ili kada sud odbije izvršenje EUN.
BUGARSKA	Prije 6.10.2010. sve su se osobe uhićivale i privodile sudu na odluku. Nakon priključenja na SIS, postupak je sljedeći: pravni savjetnici u SIRENE uredu u suradnji s nadležnim državnim odvjetnikom pregledavaju obrasce po kriterijima državljanstva, starosti (maloljetnosti) ili da je djelo koje se osobi stavlja na teret kazneno djelo i po bugarskom zakonu. Flag se stavlja samo po odluci nadležnog bugarskog suda.

3. *Nakon što ste postali punopravna država članica EU, jeste li obavijestili nadležne sudove o zaprimljenim stranim potragama/EUN za vlastitim državljanima koje ste do tada primili?*

MALTA	Da. Središnje nadležno tijelo i državno odvjetništvo koordinirali su izdavanje EUN za osobe za koje je bilo zatraženo izručenje temeljem postojećih međunarodnih instrumenata. Nakon pridruživanja Schengenu, Središnje nadležno tijelo i Jedinica za međunarodne odnose koordinirali su raspisivanje SIS upozorenja.
-------	---

POLJSKA	Prema poljskom zakonodavstvu, nakon primanja strane potrage/EUN prvo se provodi provjera prebivališta. Ako se osoba locira, obavještava se nadležno državno odvjetništvo i zemlja izdavanja od koje se traži da uputi EUN direktno nadležnom tijelu.
LITVA	Predmeti traženih osoba nakon 1.5.2004. bili su revidirani.
SLOVAČKA	Zakon o EUN stupio je na snagu u Slovačkoj 1. kolovoza 2004. Od tada su svi strani EUN izvršeni u skladu s zakonodavstvom EU.
SLOVENIJA	Da. Nakon primjene Okvirne odluke Vijeća 2002/584 JHA u Sloveniji.
ČEŠKA	Da.
MAĐARSKA	Ne.
BUGARSKA	Ne. Temeljem Interpolovih potraga i difuzija tražene osobe unesene su u nacionalni sustav. Kada dobiju informaciju da bugarskog državljanina traži druga zemlja članica, uvijek obavještavaju nadležnu lokalnu policiju kako bi ona pronašla traženu osobu. Kada se osoba uhiti, EUN se šalje nadležnom pravosudnom tijelu.

Ovi su odgovori bitni jer iznose iskustva više država temeljem kojih su složene smjernice zajedničkog postupanja policije i državnog odvjetništva po EUN. Posebno su zanimljivi odgovori na drugo pitanje - odgovori u pogledu tzv. *flagiranja* – dodavanja oznaka.³² SIRENE ured u Malti dodaje oznaku samo nakon prethodne konzultacije s pravosudnim tijelima, u Litvi se u spornim situacijama konzultira državni odvjetnik, u Slovačkoj se konzultira sud i državno odvjetništvo, u Bugarskoj pravni stručnjaci analiziraju, u konzultaciji s državnim odvjetnikom, sve sporne obrasce s obzirom na državljanstvo osobe, dob i utvrđivanje je li djelo za koje se osoba traži kazneno djelo i u Bugarskoj. RH će nakon ulasku u Schengen kada odjednom primi preko 34 000 EUN (ulaskom Bugarske i Rumunjske taj će broj biti znatno veći) morati osmisliti mehanizam pregleda obrazaca u sustavu radi dodavanja oznaka-*flagiranja*. S obzirom na odredbe čl. 20. i 21. Zakona, taj će se sustav svakako morati provoditi u koordinaciji s pravosudnim tijelima.

³² Dodavanjem oznake država obavještava druge države da iz određenih razloga nije u mogućnosti provesti EUN.

ZAKLJUČNA RAZMATRANJA

Pred RH su veliki izazovi i nakon ulaska u EU. Uoči ulaska u schengenski prostor RH očekuje vrlo zahtjevna evaluacija za koju je potrebno obaviti koordinacijske, tehničke i eventualne zakonodavne prilagodbe. S obzirom na specifičan položaj RH i buduće vanjske granice na tzv. balkanskoj ruti, valja očekivati da će se provesti vrlo opsežna evaluacija za koju će Ministarstvo unutarnjih poslova biti nositelj, ali samostalno, bez koordinacije rada s drugim tijelima državne uprave, neće moći pripremiti niti odgovore na upitnik.

Suradnja nadležnih tijela RH s Europolom u proteklom je razdoblju bila produktivna i uspješna, ali nedovoljno obuhvatna. Razlog je u tome što se dobar dio međunarodne razmjene podataka odnosi na države iz okruženja koje još nisu punopravne članice, pa se bilateralna suradnja ne može ostvarivati u skladu s mandatom Europola (najmanje dvije države članice). Inače, države članice koriste se komunikacijskim kanalom Europola za bilateralnu razmjenu podataka pa postoji velik potencijal za RH kao prve države iz jugoistočne Europe koja je i članicom EU (izuzev Grčke za koju postoje jezične barijere) u unaprjeđenju rada u odnosu na države iz okruženja. Nadalje, punopravno članstvo u Eurpolu donosi dodatne pogodnosti – aktivno sudjelovanje u radu Upravnog odbora, na sastancima stručnih radnih skupina i rukovoditelja nacionalnih jedinica Europola.

U analizi konkretnih primjera postupanja policije po EUN naznačeni su problemi i načini kako bi valjalo pospješiti daljnje koordinirano postupanje policija – državni odvjetnik – sud – Ministarstvo pravosuđa (kao središnje koordinativno tijelo). Nacrt prijedloga novele Zakona predviđa određene kvalitativne pomake: rješavanje pitanja molbe za provođenje tražene osobe kroz državno područje druge države članice (nije bilo do sada uređeno, predviđa se da molbu za provođenje kroz državno područje države članice dostavlja tijelo koje je izdalo EUN, u slučaju više EUN koje su izdala različita pravosudna tijela i ako se radi o provođenju preko državnog područja treće države, molbu podnosi Ministarstvo pravosuđa). Nacrt prijedloga novele Zakona uvodi, doduše vrlo ograničeno, i načelo neposrednosti propisano Okvirnom odlukom. Naime, u čl. 23. stavku 1. nadležni državni odvjetnik može (policija mora) zatražiti dostavu prijepoda EUN od strane države nakon što je osoba uhićena. Okvirna odluka o EUN u članku 9. stavku 1. propisuje da pravosudno tijelo države izdavanja može EUN poslati izravno pravosudnom tijelu države izvršenja ako zna gdje se osoba nalazi. Smisao je Okvirne odluke jest da **odmah po saznanju gdje se osoba nalazi pravosudna tijela međusobno neposredno surađuju**. Policija se koristi kada se ne zna gdje se osoba nalazi. Pretpostavka je da je po toj logici zakonodavac navedenom novelom predložio brisanje dijela odredbe čl. 5. stavka 2. Zakona prema kojoj Županijsko državno odvjetništvo u Zagre-

bu više nije zaduženo za zaprimanje EUN za osobe za koje se ne zna gdje se nalaze, uz obrazloženje da nema niti postupanja prema osobi za koju se ne zna gdje se nalazi. Istovremeno domaća pravosudna tijela nakon izdavanja EUN odmah prosljeđuju Odjelu SIRENE sa zahtjevom da se proslijedi državi koje je osoba državljanin, bez obzira na to imaju li saznanja gdje se ta osoba nalazi ili ne. Ako primijenimo logiku koju predlaže zakonodavac, tko će u državama članicama zaprimati takve domaće EUN?!

Neovisno o tome, određenih postupanja, kao što je to navedeno pod 3.2., posebice prema vlastitim državljanima i prema strancima koji imaju reguliran boravak u RH, svakako ima. Za te kategorije osoba uvijek se mogu prikupiti zanimljiva saznanja o kretanju, navikama, mogućem boravku na državnom području RH, može se pokrenuti postupak pravovremenog pribavljanja dokumentacije od države izdavanja. Ako je riječ o osobi za koju sigurnosna prosudba pokazuje da nije rizična u smislu bijega, postupak izvršenja EUN može se pokrenuti i bez uhićenja i istražnog zatvora.

Sa svim prikupljenim saznanjima policija je dužna upoznati državnog odvjetnika koji bi mogao, s obzirom na osobu, ispitati postojanje zapreka (djelo obuhvaćeno amnestijom, djelo nije kazneno djelo prema domaćem pravu, u tijeku je kazneni postupak za isto djelo, prethodna pravomoćna osuđivanost, zastara i dr.) i mogućih zapreka (obustavljen je ili je već pokrenut postupak u nekoj drugoj državi članici za isto djelo, djelo počinjeno u cijelosti ili djelomično na državnom području RH i dr.). Za postupanje po EUN koji će najčešće biti zaprimljen od policije preko Interpola, odnosno ubuduće preko SIS II sustava, Nacrtom prijedloga novele Zakona niti za ovu kategoriju osoba više se ne predviđa nadležno pravosudno tijelo u RH za zaprimanje EUN. Dakle, unatoč tome što postoje saznanja da je za tim osobama raspisan EUN i da bi se već u ovoj fazi mogla prikupiti kvalitetna saznanja (unos oznake o nepostupanju, jasna uputa o postupanju policije u slučaju zatjecanja na državnom području RH), zakonodavac se priklonio rješenju da se postupak provede kao za svako drugo „zadesno“ uhićenje. U praksi će to predstavljati ozbiljne probleme zbog kratkih rokova za dostavu prijevoda EUN kao i zbog prava koja građani Unije i članovi njihovih obitelji uživaju u vezi sa slobodom kretanja i boravka na državnom području države članice u skladu s Direktivom 2004/58/EZ, poglavito odredbama čl. 24 (ravnopravnost u odnosu na građane EU) i čl. 27. (uvjeti ograničenja slobode kretanja i boravka).

Konačno, Nacrtom prijedloga novele Zakona predviđa se puštanje osobe na slobodu ako EUN ne bude dostavljen u roku 48+36 sati (preveden na hrvatski ili, uz uvjet uzajamnosti, dostavljen na engleskom). Problem će vjerojatno nastati kada EUN bude u zadnji čas zaprimljen na engleskom ili uopće ne bude zaprimljen (kao što je pokazala dosadašnja praksa u najvećem broju slučajeva). Međutim, bude li dokumentacija naknadno zaprimljena, policija može pono-

vo uhititi osobu. Načelo neposrednosti dobrim je dijelom narušeno i prema odredbi prema kojoj državni odvjetnik koji neposredno zaprima EUN prosljeđuje taj EUN policiji. Ukratko – zbog kratkoće rokova za dostavu EUN od države potrebno je pokušati pribaviti ga preko nekoliko kanala. U tom smislu na raspolaganju pravosudnim tijelima, poglavito državnim odvjetništvima, stoji i mogućnost korištenja Europske pravosudne mreže čiji je cilj, u skladu s odredbom članka 11. stavka 2. Zakona na snazi, „...olakšavanje uspostave neposrednih kontakata između domaćih nadležnih pravosudnih tijela i pravosudnih tijela drugih država članica...“ Ta je mreža u RH formirana, ali se nedovoljno koristi i valjalo bi pospješiti njezin rad. Primjenu načela neposrednosti RH ne može još dugo odugovlačiti jer pojedina pitanja iz schengenskog upitnika jasno upozoravaju na potrebu striktno provedbe Odluke Vijeća 2008/976/JHA o Europskoj pravosudnoj mreži. Na pitanje u vezi sa statistikom ili na pitanje „... jesu li pravosudna tijela zaprimila imenik gradova drugih država članica kako bi mogla izravno prosljeđivati zahtjeve za uzajamnu pomoć predviđene Schengenskom konvencijom?“ ili „Imaju li pravosudna tijela pristup instrumentima Europske pravosudne mreže (posebno instrumentima ATLAS?“ ili na pitanje „Jesu li kontaktne točke Europske pravosudne mreže poznate svim nadležnim pravosudnim tijelima?“ evaluatori očekuju vrlo konkretne odgovore središnjeg koordinativnog tijela za pravosudnu suradnju u kaznenim stvarima u RH.

Od listopada 2014. do ožujka 2015. godine provodi se *twinning light projekt*: Priprema za korištenje Schengenskog informacijskog sustava SIS/SIReNE i EUN. Projekt je nominirao MUP RH,³³ provode ga MUP RH i Ministarstvo pravosuđa u suradnji s partnerima iz Litve. Ciljevi projekta su analiza potreba za obukom za primjenu i korištenje SIS/SIReNE i EUN, izrada programa za obuku s detaljnim planom i materijalom, provedba radionica i seminara (za policiju i pravosudna tijela), provedba obuke za buduće predavače (policijska i pravosudna komponenta) i realizacija studijskih posjeta (policijska i pravosudna komponenta). Na koncu se planira organizacija regionalnih okruglih stolova u Zagrebu, Osijeku, Rijeci i Varaždinu na kojima se predviđa zajedničko sudjelovanje predstavnika policije i pravosudnih tijela. Kao što je navedeno, projekt je nominirao MUP, sadržaj projekta i odabir partnera izrađen je u dogovoru s Ministarstvom pravosuđa. Valja naglasiti da je koordinacija i priprema realizacije aktivnosti u pravosudnoj komponenti projekta zadaća Ministarstva pravosuđa. Kvalitetna realizacija toga projekta uvelike bi trebala doprinijeti još uspješnijem djelovanju RH prema EUN.

³³ U MUP-u RH formirana je Jedinica za provedbu projekta čiji su članovi predstavnici policije, pravosudnih tijela i Ministarstva pravosuđa.

LITERATURA

1. Čule, J., Hržina, D. (2013). Primjena europskog uhidbenog naloga u Republici Hrvatskoj – očekivanja i stvarnost. Zagreb: Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 20, br. 2/2013, 715-750
2. Čapeta, T., Đurđević, Z., Goldner Lang, I., Lapaš, D., Mataija, M., Perišin, T., Podolnjak, R., Rodin, S., Selanec, G., Vasiljević, S. (2009). Reforme Europske Unije – Lisabonski ugovor. Zagreb: Narodne novine
3. Hržina, D., Rošić, M., Stipišić, Lj. (2012). Postupci izručenja u Republiku Hrvatsku – praktični aspekti, Zagreb: Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, vol. 19, br. 2/2012, 843-868
4. Krapac, D. (2006). Međunarodna kaznenopravna pomoć. Zagreb: Narodne novine
5. Martha, R. S. J. (2010). The Legal Foundations of Interpol. Oxford and Portland, Oregon: Hart Publishing
6. Modly, D., Šuperina, M., Korajlić, N. (2008). Rječnik kriminalistike, Strukovna udruga kriminalista, Biblioteka: Strukovna riječ kriminalista - knjiga 1., Zagreb
7. Rošić, M. (2006). Međunarodna policijska suradnja kriminalističke policije Republike Hrvatske. Zagreb: Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, 87-126
8. Rošić, M. (2009). Perspektive Republike Hrvatske u suradnji putem EUROPOL-a. Zagreb: Policija i sigurnost, 18(4), 399-426
9. Rošić, M. (2012). Policijska suradnja u schengenskom prostoru – uloga kriminalističke policije, Zagreb: Policija i sigurnost, 170-187
10. Rošić, M. (2013). Hrvatska u uvjetima punopravnog članstva u Europolu, Zagreb: Hrvatski ljetopis za kazneno pravo i praksu, br. 1/2013, 119-138
11. Turkalj, T. (2008). Europska Unija kao prostor slobode, sigurnosti i pravde. Informator, 5630, Zagreb
12. Venner, D. (2005). Povijest terorizma. Zagreb: Alfa
13. Vukadinović, R., Čehulović Vukadinović, L., Božinović, D. (2007). NATO Euroatlanska integracija. Zagreb: Topical
14. Ured zastupnika RH pred Europskim sudom za ljudska prava (travanj-lipanj 2014). Pregled prakse Europskog suda za ljudska prava, Vlada Republike Hrvatske, Zagreb
15. Directorate – General for Internal Policies, (2014). Developing a Criminal Justice Area in the European Union, European Parliament.
16. Council of the European Union (2011), Instruments on Judicial Cooperation in Criminal Matters of the European Union and other Essential International Instruments on Judicial Cooperation – Part I, Bruxelles, 2011.
17. EUCRIM (2013), br.1/2013, Max Planck Institute for Foreign and International Criminal Law, Freiburg, 2013., str. 4. i 5.
18. European Police Office: The European Investigator – Targeting Criminals across Borders, Haag, 2011.

Summary

THE MOST SIGNIFICANT ASPECTS OF INTERNATIONAL POLICE COOPERATION OF THE REPUBLIC OF CROATIA WITH EU MEMBER STATES

The author analyses the impact and new forms of data exchange in international police cooperation following the accession of the Republic of Croatia to full membership of the EU. The article briefly analyses the work of the Republic of Croatia as a full member of Europol, the opportunities arising from such activities, as well as possible improvement in international police cooperation data exchange in order to increase the effectiveness of crime investigations. The author presents the scope of work of Europol as well as the tasks and fields of work of the criminal police which are subject to the Schengen evaluation process, and emphasises potential problems which might arise prior to accession to the Schengen area. Finally, the author reviews work on the European arrest warrant from the perspective of the police. Based on the case study of concrete activities performed during the implementation of the European arrest warrant, certain problems are emphasised in the coordination and performance of European arrest warrants. Finally, through analyses of specific practical examples, the author gives concrete proposals for future improvements.